

V ^ ^ S ^ .
V ^ S ^ .

Tillämpningsanvisningar för
kompletterande utkomststöd
fr.o.m. 1.4.2019

godkänd xx.xx.xxxx

Innehållsförteckning

1. KOMPLETTERANDE UTKOMSTSTÖD (utgifter)	3
1.1. Utgifter som berör barn och familjer	3
1.1.1.1. Barnens tillbehör	3
1.1.2. Hobbyutgifter för barnen	4
1.1.3. Kostnader som uppstår för träff av barn	4
1.2. Garantiavgift och flyttkostnader	4
1.2.1. Lösöre i hemmet och hushållsmaskiner	4
1.2.2. Lagringskostnader	5
1.3. Klädanskaffningar p.g.a. särskilda behov (t.ex. romsk klädsel)	5
1.4. Andra utgifter som berör på särskilda behov eller omständigheter	5
1.5. Intressebevakarens arvode	6
1.6. Skulder	6
1.7. Begravningskostnader	6
2. STUDERANDE	7
2.1. Primära studieförmåner	7
2.1.1. Lyftande av studielån	8
2.2. Situationer, där primära förmåner inte betalas	8
2.2.1. Anteckning om kreditstörning	8
2.3. Studieutgifter	8
2.3.1. Läroböcker, studiematerial osv.	8
3. REHABILITERANDE ARBETSVERSAMHET	10
4. FÖRETAGARE	10
5. PERSONER SOM SKÖTER SIN VÄRNPLIKT OCH CIVILTJÄNSTGÖRING	10
6. FÅNGAR	11
7. UTLÄNNINGAR OCH INVANDRARE	11
7.1. Hemkommun, uppehållstillstånd och bosättningsbaserat socialskydd	11
7.2. Utlänningar och invandrare/Utkomsten tryggad på annat sätt	12
7.2.1. EU-/ETA-medborgare	12
7.2.2. Medborgare med härkomst utanför EU-/ETA-området, s.k. tredje länder	12
7.2.3. Turist	12
7.2.4. Vistelse i Finland utan det uppehållstillstånd som krävs	12
7.2.5. Offer för människohandel	12
7.2.6. Personer som fått internationellt skydd	13

7.3.	Initialkartläggning och integrationsplan.....	13
7.4.	Övriga kostnader som förorsakas av stödande av integration.....	13
8.	FÖREBYGGANDE UTKOMSTSTÖD	14
9.	SERVICEPLAN	14
10.	UTKOMSTSTÖDETS FÖRHÅLLANDE TILL BARNSKYDDET	15
10.1.	Barnskyddets syfte och förebyggande barnskydd.....	15
10.2.	Tryggande av utkomst och boende	15
10.3.	Eftervård	15
10.4.	Privat placerat barn	15
11.	BEGREPPSDEFINITIONER	16

1. KOMPLETTERANDE UTKOMSTSTÖD (utgifter)

Enligt 7 c § i lagen om utkomststöd då kompletterande utkomststöd beviljas, beaktas i behövlig utsträckning särskilda utgifter som omfattar:

- 1) andra utgifter på grund av boende än de som avses i 7 b §, samt
- 2) utgifter som på grund av en persons eller familjs särskilda behov eller förhållanden ansetts behövliga för tryggnad av försörjningen eller främjande av förmågan att klara sig på egen hand.

Som en persons eller familjs särskilda behov eller förhållanden kan anses till exempel långvarigt utkomststöd, en långvarig eller svår sjukdom samt särskilda behov i anslutning till barns hobbyverksamhet.

Behovet till kompletterande utkomststöd bör bedömas klientspecifikt. I det kompletterande utkomststödet utesluts inga utgiftsslag, ifall utgifterna anses vara nödvändiga för klienten. Lagen om utkomststöd ställer ingen övre gräns för vad som kan beviljas som kompletterande stöd, utan bedömningen görs från fall till fall genom omdöme.

1.1. Utgifter som berör barn och familjer

1.1.1.1. Barnens tillbehör

På grund av särskilda behov eller omständigheter kan exempelvis utgifter för barnförnödenheter såsom barnvagn eller även större inköp för hemmet beaktas som utgift. I synnerhet hushåll som länge varit klienter inom utkomststödet har svårt att klara sig i nämnda utgifter. Utifrån klientspecifikt omdöme bör det bedömas huruvida skaffningen är nödvändig och ifall det kan förutsättas att klienten sparar.

Som utgifter enligt särskilt behov eller utgifter som beror på omständigheterna beaktas följande för barnförnödenheter:

- kombivagnar, högst 200 €
- syskon-/tvillingvagnar, högst 250 €
- ifall kombivagnar inte beviljats, barnvagnar högst 50 €
- spjäsäng + madrass, högst 85 €
- barnsäng + madrass, högst 150 €
- matstol, högst 30 €
- barnsits till cykel, högst 40 €
- barnsits till bilen, högst 80 €
- skidpaket, högst 100 €
- skridskor + hjälm, högst 40 €

Då stöd beviljas bör tidigare utrustning och eventuella tidigare beviljade utkomststöd samt verkligt behov beaktas. Även familjens helhetssituation bör beaktas. Det förutsätts att tillbehören i första hand skaffas begagnade (inte madrasser). De tillbehör som berör barnskötsel beviljas som kompletterande utkomststöd. Köp av material intygas på ett pålitligt sätt. Barnvagnar och övriga tillbehör återanvänds inom familjen.

För tillbehör till små barn kan utkomststöd beviljas före barnet föds, t.ex. efter att föräldrapenning börjar erhållas.

1.1.2. Hobbyutgifter för barnen

Barnens hobbyutgifter ingår i regel i de utgifter som täcks genom grundandelen för barn.

Kompletterande utkomststöd kan beviljas för att främja barnets delaktighet i utgifter inom handledd hobbyverksamhet då det är fråga om långvarigt klientskap inom utkomststödet eller en långvarig hobby hotas att avslutas p.g.a. familjens ekonomiska svårigheter. Genom utkomststöd stöds i huvudsak högst en hobby/barn och högst 200 €/termin eller 400 €/år (säsong-, medlems- och verksamhetsavgifter, nödvändiga tillbehör). Ifall en lämplig hobby inte hittas kan även dyrare verksamhet stödjas genom motivering. Särskilda hobbyutgifter beviljas i regel först för barn i förskoleålder.

Cykel

För barnets cykel kan högst 120 € + 20 € för hjälmen beviljas i form av utkomststöd. Kompletterande utkomststöd för barncyklar beviljas enbart då den nuvarande cykeln blivit för liten och familjen inte har andra bruksdugliga cyklar. För en vuxen person kan utkomststöd för en cykel beviljas om högst 150 €, ifall personen arbetar eller omfattas av utbildning och p.g.a. detta är i behov av en cykel för resorna.

1.1.3. Kostnader som uppstår för träff av barn

Ifall det åt närföräldern uppstår resekostnader då träffen mellan barnet och distansföräldern möjliggörs ersätts närföräldern för resekostnader enligt billigaste resesätt i regel mot ett betalningsverifikat.

Ifall barnets träff varar längre än det som står i det bekräftade avtalet kan matpenning betalas åt den träffande föräldern för de dagar som överskrider mängden i avtalet. Längden på träffen bör bevisas på ett tillförlitligt sätt. Ifall omsorgs- och umgängesavtal har uppgjorts och utkomststöd söks för kostnader i samband med träffarna enligt ifrågavarande avtal, bör det för kostnaderna primärt ansökas om grundläggande utkomststöd från FPA.

1.2. Garantiavgift och flyttkostnader

Utkomststöd för garantiavgiften och flyttkostnaderna ansöks i första hand från FPA. I undantagsfall kan dock garantiavgiften och/eller flyttkostnaderna beviljas som kompletterande utkomststöd från kommunens socialsektor enligt prövning. Detta förutsätter att ett beslut om grundläggande utkomststöd finns. I regel beviljas garantiavgiften genom garantiförbindelse.

För garantiavgiften och/eller flytten beviljas utkomststöd inte p.g.a. bekvämlighetsorsaker, utan flytten ska alltid vara motiverad. En flytt till annan ort är möjlig att stöda genom utkomststöd, ifall grunden för flytten exempelvis är en arbets- eller studieplats som finns på den andra orten. De skäligen boendekostnaderna för bostäder har fastställts av FPA.

1.2.1. Lösöre i hemmet och hushållsmaskiner

Vid beviljande av kompletterande utkomststöd t.ex. för några inköp till hemmet är det motiverat att beakta långvarigt levande genom utkomststöd. Kompletterande utkomststöd beviljas mot kvitto eller som betalningsförbindelser.

Kompletterande utkomststöd kan beviljas för hemmets nödvändiga anskaffningar enligt följande:

Nödvändiga lösören i hemmet:

- barntillbehör, se punkt 5.1.4.
- säng + madrass högst 180 €/person
- sänglinnen högst 50 €/person (exempelvis täcken, dynor, sängkläder och handdukar)
- matbord + stolar beroende på familjens storlek högst 100 €/1-2 personer, barnfamiljer högst 200 €
- kärl + köksredskap 30 € + 10 €/tilläggsperson (exempelvis kastruller, stekpannor, bestick, tallrikar, glas osv.)
- Belysning högst 20 €/rum
- Städtillbehör högst 30 €
- Dammsugare högst 60 €
- Tvättmaskin högst 350 € / barnfamiljer och 200 € / övriga

För tvättmaskiner beviljas utkomststöd i första hand åt barnfamiljer eller personer med sjukdomar eller funktionsnedsättningar. Det beaktas, ifall bostadshuset har skäligen bykttvättarmöjligheter. Det är även möjligt att bevilja utkomststöd för en tvättmaskin åt barnfria hushåll.

Avgifter för eventuell hemtransport och montering av tvättmaskinen ska inkluderas i det beviljade utkomststödet eller också betalas separat.

Ifall stöd enligt handikappservicelagen beviljas för skaffande av en hushållsapparat (50 %) är det möjligt att stöda skaffandet genom kompletterande utkomststöd.

1.2.2. Lagringskostnader

För lagringskostnader går det att bevilja stöd, ifall det finns särskilda motiveringar och lagringstiden är skälig. En dylik grund kan t.ex. vara en fängelsedom eller anstaltsvård. I regel används stadens eget förråd. Ett skriftligt avtal skall alltid uppgöras.

1.3. Klädanskaffningar p.g.a. särskilda behov (t.ex. romsk klädsel)

Klädesutgifter ingår i grundläggande delen utkomststöd, och i regel beviljas inga separata kompletterande utkomststöd för dessa. Ifall personen har sådana särskilda klädes- eller skoutgifter som inte ingår i de utgifter som täcks genom grundläggande utkomststöd, kan ifrågavarande utgifter i vissa fall beaktas som utgifter som beaktas i kompletterande utkomststöd. Vid begäran av kompletterande utkomststöd för klädes- eller skoutgifter ska den ansökande framföra en utredning/kostnadskalkyl över de särskilda behov som finns och de utgifter som ansöks för att ersättas. I första hand bör det utredas ifall de kläder och/eller skor som behövs p.g.a. särskilda behov exempelvis kan skaffas via handikappservicen eller hälso-/sjukvården.

För romska kvinnor som i verkligheten använder romsk klänning dagligen beviljas högst 500 € kompletterande utkomststöd med två års intervaller för skaffande av en romsk klänning.

1.4. Andra utgifter som berör på särskilda behov eller omständigheter

Fritidsutgifter ingår i grundläggande delen (Lagen om utkomststöd 7 a §). För en barnfamiljs rekreationsutgifter (t.ex. besök till Tropiclandia) går det dock att enligt familjens helhetssituation högst en

gång per år bevilja kompletterande utkomststöd för ändamålet. Alternativt kan kompletterande utkomststöd beviljas för resekostnader, ifall familjen exempelvis reser för att hälsa på släktingar.

I fråga om lägerkostnader går det i regel att stöda långtids- och återkommande klienter. Ifall det anses motiverat att bevilja utkomststöd för lägerverksamhet kan även självrisk- och resekostnader till lägret beaktas. Kompletterande utkomststöd kan även beviljas åt vuxna för stödda läger (t.ex. läger ordnade av församlingen, Rädda Barnen rf och andra motsvarande arrangörers läger).

Varje elev ska avgiftsfritt ha möjlighet att delta i grundskolans utbildningsplan och den årliga verksamhet som baserar sig på planen. Exempelvis klassrese-, lägerskole- och kuva-fotograferingskostnader är utgifter som inte kan täckas genom kompletterande utkomststöd.

Kostnader som beror på skriftskola beviljas i regel inte genom utkomststöd.

Då helhetssituationen beaktas kan kompletterande utkomststöd beviljas för måltidsserviceavgifter till de delar som till storleken överskrider 49 procents andelen av grundandelen, som har kalkylerats som månatliga näringsavgifter av grundandelen.

1.5. Intressebevakarens arvode

Intressebevakningens kostnader och arvoden beaktas som utgifter i det kompletterande utkomststödet. Ifall en separat förfallodag inte nämns i de fakturor som berör kostnaderna för intressebevakningen anses dessa förfalla i december.

1.6. Skulder

Betalning av skulder anses i regel inte vara utgifter som omfattas av utkomststödet. Var och en är skyldig att enligt bästa förmåga dra försorg om sig själv och sitt eget uppehälle samt om sin makes, sina minderåriga barns och adoptivbarns uppehälle enligt det som stiftas i äktenskapslagen (234/1929), lagen om underhåll för barn (704/1975) och övriga lagar. (Lagen om utkomststöd 2 §).

Hyresskulder anses inte vara sådana löpande boendeutgifter som avses i 6 § i lagen om bostadsbidragslagen. I undantagstillstånd går det dock att enligt särskilt övervägande att använda kompletterande eller förebyggande utkomststöd för att trygga boendet i fråga om en skälig hyres- eller elskuld.

Kompletterande utkomststöd kan inte anses vara en långvarig lösning.

1.7. Begravningskostnader

För begravningsbidrag ansöks kompletterande utkomststöd direkt från kommunen. Då begravningsbidrag fastställs beaktas dödsboets tillgångar samt den eventuella änkans/änklingens inkomster och utgifter (SHM:s anvisning 2013:4 s 122). Då begravningsbidrag ansöks bör dödsboets bouppteckning samt de räkningar som berör begravningen (t.ex. begravningsbyråns och församlingens fakturor) uppvisas.

Dör den avlidnes eventuella övriga utgifter (t.ex. hyra eller sjukhusräkningar) beviljas inget utkomststöd. Ifall dödsboet är medellöst, återstår räkningarna som fordringsägarnas förlust. Kontonas saldon beaktas enligt dödsdagen. Förvaltaren av dödsboet kan ansöka om avskrivning eller betalningssänkningar i eventuella sjukhusfakturor genom hänvisning till bouppteckningen.

Begravningsbidrag beviljas så att **förutom** den kyrkliga samfällighetens eller en annan religiös/ideell gemenskaps faktiska kostnader även kostnader som uppstår p.g.a. begravningen, gravstenen och

tidningsannonserna högst får vara 1500 €, dock högst de faktiska utgifterna. Ifall den avlidne begravs på annan ort, beaktas fakturan från den andra ortens kyrkliga samfällighet enligt Vasa församlings begravningstaxa. Transportkostnader till en annan ort beaktas inte. Begravningskostnader som uppstått utomlands beaktas inte.

Kostnader som uppstår för minnesstunden eller gravskötselavgifter kan inte beaktas som utgifter då begravningsunderstöd fastställs, eftersom dessa inte direkt berör de kostnader som uppstår för jordfästningen, begravningen eller dödsannonsen och således hör dessa inte heller till de utgifter som beaktas av utkomststödet. Begravningskostnader som uppstått utomlands beaktas inte.

För långvariga klienter kan utkomststöd beviljas för deltagande i en närståendes begravning.

Som närstående räknas make/maka, barn, barnbarn, syskon, föräldrar och mor-/farföräldrar.

Nödvändiga begravningskostnader:

- Blomsterarrangemang högst 30 €
- Klädkostnader högst 50 €/person
- Resekostnader enligt billigaste resesätt inom Finlands gränser

Ifall den avlidne inte har anhöriga eller andra boutredningsmän ska socialarbetaren/socialhandledaren efter att ha fått kännedom om dödsfallet vara i kontakt med den lokala rättshjälpsbyrån. Åt tingsrätten bör göras en fritt formulerad ansökan om utnämnannde av en konkursförvaltare. För praktiska uppgifter såsom t.ex. sökande av testamente och uppgörande av bouppteckning ansvarar i detta fall boutredningsmannen/konkursförvaltaren. Som socialmyndighetens uppgifter återstår att bevilja ekonomisk hjälp för begravningskostnaderna. Ifall det i boet finns förmögenhet, gör rättshjälpsbyrån en anmälan om ärendet till Statskontoret för att utföra den avlidnes arv åt staten. Transporter av den avlidne samt de förfaranden som berör begravningen är på begravningsbyråns och församlingens ansvar.

2. STUDERANDE

Se SHM:s instruktion 2013:5, sidorna 21-30

2.1. Primära studieförmåner

Det primära utkomstsystemet för en studerande är studiestödet (vuxenutbildningsstöd, studiepenning, allmänt bostadsbidrag och studielån) som är riktade till att täcka studie- och utkomstkostnaderna under studietiden. Även ett stöd som staten går i borgen för är primärt i förhållande till utkomststöd. Därtill kan FPA betala skolresestöd för personer som studerar i yrkesinriktade läroanstalter och gymnasier.

Ifall den studerande inte ansökt om eller lyft sin primära förmån studielånet kan ansökan förkastas med hänvisning till att var och en är skyldig att enligt bästa förmåga dra försorg om sig själv och sitt eget uppehälle. (Lagen om utkomststöd 2 § 2 mom.).

Studier sker som huvudsyssla då den studerande har rätt till studiestöd. Gymnasiestudier som utförs på gymnasiets vuxenlinje anses inte vara huvudsyssla. En 17-64 åring som ansöker om utkomststöd är skyldig att anmäla sig som arbetslös arbetssökande till TE-byrån, ifall denne inte studerar som huvudsyssla.

Privat utbildning, till vilken det inte går att få studiestöd eller andra primära förmåner ges i regel inget stöd. Utbildningens avgifter är inte utgifter som godkänns inom utkomststödet, ifall det inte föreligger särskilda

orsaker till detta. Den sökande hänvisas till att söka sig till utbildning som omfattas av studiestöd eller också till att finansiera sina studier på annat sätt än genom utkomststöd.

2.1.1. Lyftande av studielån

Det primära utkomstsystemet för en studerande är studiestödsystemet (studiestöd, allmänt bostadsbidrag och studielån) som är ämnade att täcka studie- och utkomstkostnaderna under studietiden. Även ett stöd som staten går i borgen för är primärt i förhållande till utkomststöd.

De fullvuxna som bor hos sina föräldrar som utför yrkesinriktade studier samt de gymnasiestuderande och studerande som utför yrkesinriktade studier och bor självständigt åläggs lyfta studielån oberoende av ålder, ifall särskilda sociala eller andra orsaker att låta bli att lyfta lån framförs.

Lyftande av studielån förutsätts inte av:

- under 18 åriga studerande på andra stadiet som bor med sina föräldrar
- de unga som omfattas av den eftervård som avses i barnskyddslagen
- de gymnasiestuderande som bor med sina föräldrar, ifall familjen är mindre bemedlad
- personer som studerar inom sådan utbildning som ger färdigheter till fortsatta studier men som inte förbättrar den studerandes förutsättningar inom arbetsmarknaden eller leder till ett yrke (exempelvis språkfärdigheter riktade till invandrarunga och utbildning som förbättrar studiefärdigheterna)
- under 25 åriga som studerar efter integrationstiden (enligt prövning utifrån serviceplanen)
- 10-klassister och personer som går grundlinjen för vuxna (utifrån serviceplan)

2.2. Situationer, där primära förmåner inte betalas

2.2.1. Anteckning om kreditstörning

En eventuell anteckning i kredituppgifterna förhindrar inte direkt lyftande av studielån. Banken fattar beslut om beviljande av studielån åt en person som har betalningsstörningar. Ifall lyftande av lån från banken inte lyckas p.g.a. betalningsstörningar, bör ett verifikat om ärendet visas åt FPA. I annat fall kan FPA beakta studielånet som en inkomst oberoende om lånet i verkligheten lyftes eller inte.

2.3. Studieutgifter

2.3.1. Läroböcker, studiematerial osv.

Utbildningen inom den utbildning som leder till examen efter den grundläggande utbildningen är avgiftsfri. Detta täcker avgiftsfri undervisning i gymnasiet, inom yrkesinriktad utbildning, yrkeshögskolor och universitet. Avgiftsfriheten täcker dock inte exempelvis läroböcker och resor.

I det kompletterande utkomststödet kan följande kostnader beaktas:

- studentkårens medlemsavgift till övriga delar än avgiften till hälsovården (SHVS). SHVS avgift beaktas som utgift inom grundläggande utkomststödet.
- studentexamensavgiften (grundavgift och provspecifik avgift)

- nödvändiga läroböcker till gymnasiet. Utkomststöd beviljas i första hand som betalningsförbindelse till använda böcker eller mot kvitto. Över de böcker som skaffas bör finnas ett intyg från läroanstalten.
- de nödvändiga studiematerialen som arbetsredskap som behövs i personligt bruk (t.ex. nödvändiga inköp för kockstuderande) och andra tillbehör som efter utbildningen förblir hos den studerande, exempelvis handfärdighetsarbeten
- arbetsskor högst 70 €
- skyddsskor högst 110 €
- nödvändiga myndighetsavgifter (exempelvis kort för heta arbeten och hygienpass)
- under gymnasiestudier nödvändig dator

Eftersom datorn är ett nödvändigt arbetsredskap i Vaasan lyseon lukio och Vasa gymnasium, behandlas utkomststöd till ifrågavarande med samma princip som exempelvis till gymnasieböckerna eller de nödvändiga skoltillbehören i yrkesinstitutet. Utkomststödet är dock alltid sistahandsförmånen och ifall den studerande har möjlighet att få understöd på andra sätt så är de andra understödsformerna alltid primära.

Vaasan lyseon lukio

I Vaasan lyseon lukio finns en förening med namnet Vaasan yhteiskoulun yhdistys ry, som understöder barn från mindre bemedlade familjer vid anskaffande av dator då de inleder gymnasiestudierna. Ifall den mindre bemedlade familjen ansöker om kompletterande utkomststöd skrivs ett utlåtande åt läroanstalten, där datorunderstöd genom Vaasan yhteiskoulun yhdistys ry förordas. Ifall familjen får understöd från föreningen, återstår självriskandelen för att betalas och denna betalas genom kompletterande utkomststöd när familjen har köpt datorn och uppvisat ett kvitto över köpets självriskandel samt en kopia på skriftligt köptillstånd från rektorn.

För mindre bemedlade familjer kan utkomststöd beviljas/ett förordande utlåtande utskrivas ifall den studerandes familj är en långvarig klient, återkommande klient eller i övrigt har mycket små inkomster.

-En långvarig klient inom utkomststödet: Minst ett år (12 månader) långt sammanhängande klientskap fram till den månad som föregår ansökningsmånaden (ansökanden har erhållit utkomststöd)

-Återkommande klient inom utkomststödet Minst sex månaders (6 mån) klientskap inom det år som föregår ansökningsmånaden (sökanden har erhållit utkomststöd)

-Låginkomsttagare: Ansökarhushållet har minst i ett års tid (12 mån.) före ansökningsmånaden levt med FPA:s minimiförmåner, exempelvis arbetsmarknadsstöd, hemvårdsstöd för barn eller andra små inkomster utan rätt till utkomststöd, men så att det månatliga inkomstöverskottet varit föga i förhållande till familjens storlek.

Svenskspråkiga gymnasier

För studerande i svenskspråkiga gymnasier kan 350 € beviljas för en dator.

Gymnasieförbundets avgifter beaktas inte.

Vid inträdesprovsavgifterna stöds deltagande i högst tre inträdesprov per läsår. Inträdesproven ska vara i Finland. Därtill kan som utgifter beaktas resekostnader enligt billigaste färdmedel samt de nödvändiga inkvarteringskostnaderna, ifall personen inte kan ordna inkvartering på annat sätt.

För studentexamensfester eller examensfest från yrkesinriktad utbildning kan kompletterande utkomststöd om högst 200 € beviljas (kläder och mössa högst 100 € och festservering högst 100 €), enbart åt en familj/ung person som regelbundet har fått utkomststöd. I regel beviljas stöd inte för andra fester som berör skolgången, exempelvis 9 årskursens självständighetsdagsmottagning och de gamlas dans.

3. REHABILITERANDE ARBETSVERKSAMHET

Se (SHM:s instruktion 2013: sida 17)

För en person som deltar i rehabiliterande arbetsverksamhet betalas reseersättning för de utgifter som uppstår för deltagande genom utkomststöd enligt billigaste färd sätt (lagen om utkomststöd 10 a §). I regel ersätts klienten resekostnader enligt lokaltrafikens busskort eller Matkahuoltos regionbiljett. Användning av egen bil kan ersättas i det fall att det i området inte är möjligt att använda offentlig trafik. I detta fall ersätts för 0,20 e/km för användning av egen bil.

Vid behov kan kompletterande utkomststöd om 70 € beviljas åt en person inom rehabiliterande arbetsverksamhet för hygienpass, arbetskläder och –skor eller för andra nödvändiga utgifter där utgifterna beror på den rehabiliterande arbetsverksamheten. I detta fall övervägs behovet till kompletterande utkomststöd alltid i samarbete mellan handledaren för rehabiliterande arbetsverksamhet och platsen för arbetsverksamheten.

För en TYP-klient som deltar i FPA:s rehabilitering ersätts de kostnader som uppstår för FPA:s rehabilitering i sin helhet som förebyggande utkomststöd till de delar som FPA inte ersätter dessa. Dyliga utgifter är exempelvis eventuella självriskandelar för rehabiliteringen och resekostnaderna. Därtill kan ändamålsenliga motionstillbehör, exempelvis vindoverall, joggingskor, simdräkt eller simbyxor eller andra tillbehör ersättas, ifall klienten i verkligheten inte har dessa. Rehabiliteringsinrättningen meddelar klienter per brev vilka tillbehör som behövs.

4. FÖRETAGARE

Se (SHM:s instruktion 2013:5, s. 30-32)

Företagaren är som sökande av kompletterande utkomststöd i samma ställning som andra ansökanden av kompletterande utkomststöd. Utkomststödet är sista handsförmånen inom socialskyddet även i fråga om företagare. På grund av detta har företagaren även skyldighet att enligt förmåga sköta om sig själv och det egna uppehållet.

5. PERSONER SOM SKÖTER SIN VÄRNPLIKT OCH CIVILTJÄNSTGÖRING

De primära utkomstsystemen för personer som sköter sin värnplikt och civiltjänstgöring täcker omfattande personens och dennes familjs utkomst under tjänstgöringstiden. Den värnpliktigas och civiltjänstgörarens utkomst har tryggats och det behov som avses i 2 § i lagen om utkomststöd eller de rättigheter som även framgår i 2 § uppstår oftast inte i fråga om utkomststöd.

6. FÅNGAR

Se (SHM:s instruktion 2013:5, s. 34-38)

Uppehälle enligt fängelselagen och häktninglagen är fångens primära utkomstsystem. I ett slutet fängelse sköter fängelset om det dagliga uppehållet för fångarna och i detta ingår förutom boende även bl.a. kläder, måltider och ordnande av ändamålsenlig hälso- och sjukvård. En person som försatts i en öppen anstalt bör använda sina egna kläder. Fången kan råka i behov av utkomststöd till vilken denne har rätt på samma sätt som övriga som har behov till stödet.

Lagring bör i första hand ordnas på egen hand.

I regel beviljas klädeskostnader för fängelsetiden inte som utkomststöd.

För resekostnader som uppstår p.g.a. fångens lovliga vistelser utanför inrättningen beviljas inget utkomststöd. Barnfamiljer kan stödas med de kostnader som uppstår för nödvändiga träffar.

Ansvar för ordnande av kompletterande utkomststöd överförs inte till den kommun fängelset finns beläget i. Detta ansvar innehas av den kommun som varit fångens fasta hem- och vistelsekommun före denne hamnade i fängelse. Ifall en utlänning som är häktad inte har en hemkommun eller permanent hemkommun i Finland, bör den kommun rannsakningsfängelset finns beläget i ordna det kompletterande utkomststöd som behövs.

De utgifter Brottsförmyndigheten bekostar kan i fråga om aktuell information kontrolleras från webbsidorna www.rikosseuraamus.fi.

I fråga om de fångar som lyder under övervakad frihet på prov tillämpas inte anvisningarna som berör fångar.

7. UTLÄNNINGAR OCH INVANDRARE

Se (SHM:s instruktion 2013:5, s. 52-59 och 166-180)

7.1. Hemkommun, uppehållstillstånd och bosättningsbaserat socialskydd

Karaktären av en utlännings eller invandrars vistelse i Finland är av betydelse då det är fråga om rätten till utkomststöd. Förutsättningen för uppehållstillstånd beviljat av tillståndsmyndigheten är i regel att trygga utkomsten genom förvärvsarbete, företagsverksamhet eller andra inkomster och tillgångar. Då uppehållstillståndet för invandraren är på viss tid (A- eller B-kod) eller då en EU/ETA-medborgare befunnit sig i Finland under fem år oavbrutet, borde denna i regel klara sig genom egna inkomster och tillgångar. Enbart i vissa specifika fall förutsätts en tryggad utkomst inte av utlännings- eller invandraren för att denna ska få uppehållstillstånd. I vissa fall, t.ex. i samband med permittering, sjukledighet osv. kan utkomststöd beviljas temporärt.

Förutsättningen för ansökan om kompletterande utkomststöd är att FPA har fattat beslut om grundläggande utkomststöd.

Det är även möjligt att exempelvis en av makarna vistas i Finland permanent och den andra temporärt. Det finns alltid orsak att kontrollera uppehållstillståndsrättigheterna för samtliga familjemedlemmar. Ifall ena maken har rätt till bosättningsbaserat socialskydd kan detta påverka den andres rätt att erhålla utkomststöd. (SHM:s instruktion s. 55-57).

Medborgarskapsansökan samt de kostnader som uppstår för detta godkänns oftast inte som utgifter som beaktas av kompletterande utkomststöd.

7.2. Utlänningar och invandrare/Utkomsten tryggad på annat sätt

I utlänningslagen ingår som utgångspunkt krav på tryggad utkomst som baserar sig på annat än utkomststöd både ifråga om EU-/ETA-medborgare som personer med härkomst utanför EU-/ETA-området, s.k. medborgare från tredje länder. (Utlänningslagen § 11 mom. 3).

(SHM:s instruktion 2013:5, s. 133-136)

7.2.1. EU-/ETA-medborgare

En EU-/ETA-medborgare kan vistas i Finland över tre månaders tid, ifall denne med tanke på sig själv och sina familjemedlemmar har tillräckliga tillgångar och en sjukförsäkring så att de inte genom att återkommande stöda sig på utkomststöd eller annat motsvarande sätt blir en belastning för Finlands socialvårdssystem.

En EU-/ETA-medborgare som vistats lagligt i Finland och oavbrutet i fem år har rätt till permanent vistelse. (Utlänningslagen § 161 f). I detta fall finns koden P på uppehållstillståndskortet. Personen har i detta fall rätt till bosättningsbaserat socialskydd och utkomststödsansökan behandlas enligt normala grunder.

7.2.2. Medborgare med härkomst utanför EU-/ETA-området, s.k. tredje länder

Förutsättningen för uppehållstillstånd för en medborgare från tredje land är att personens utkomst är tryggad så att denne inte hamnar i behov av utkomststöd. Beslutsfattaren för fortsatt tillstånd har rätt att veta har ifrågavarande person beviljats utkomststöd, eftersom kontinuerligt stödande i fråga om utkomststöd kan vara ett hinder för att få ett fortsatt tillstånd.

7.2.3. Turist

Se (SHM:s instruktion 2013:5, s. 133-136)

Med en turist avses en utlänning som kommer till Finland för att vistas här en kortvarig tid (högst 3 månader) i rese- eller andra motsvarande syften. Beviljande av utkomststöd kommer i fråga först i sista hand ifall nödvändiga hjälpbehov inte kan skötas på något annat sätt, exempelvis genom att be om hjälp från ambassaden för hemlandet eller genom att föra över pengar från hemlandet. Utkomststödet begränsas enbart till hemresekostnader samt de måltids- och andra nödvändiga kostnader, som uppstår före turisten på skäligt vis hinner återvända till sitt hemland.

7.2.4. Vistelse i Finland utan det uppehållstillstånd som krävs

Ifall en utlänning vistas i Finland utan det uppehållstillstånd som krävs, kan som utgångspunkt dennes vistelse i landet inte anses vara permanent på det sätt som avses i lagen om utkomststöd. I dessa fall kan det i regel förutsättas att utlänningen så snabbt som möjligt söker sig till sitt hemland, då eventuellt utkomststöd begränsas till nödvändiga rese- och andra kostnader. I första hand förutsätts dock att utlänningen själv hjälper sig själv genom de metoder som förutsätts att turister använder. (Se SHM:s anvisning)

7.2.5. Offer för människohandel

I Finland fungerar ett hjälpsystem för offer för människohandel i Joutseno förläggning. Direktören för Joutseno förläggning beslutar om personer upptas till hjälpsystemet och utskrivande av dessa. Offren för människohandel kan vara i mycket olika situation och med olika former av uppehållstillstånd i Finland. De kan även fara finska medborgare eller vistas i landet utan legalt uppehållstillstånd. Att ta in en person i hjälpsystemet garanterar inte uppehållstillstånd. Tillståndsmyndigheten kan bevilja ett tillfälligt (B-kod)

uppehållstillstånd för ett offer för människohandel, ifall det är motiverat med tanke på förundersökningarna eller domstolsbehandling, men personen kan även vara här med t.ex. arbetstillstånd.

Lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd § 33 fastställer hurdan service kan ordnas för offer för människohandel. Service och stödåtgärder kan bl.a. vara rådgivning, krishjälp, social- och hälsovårdsservice, tolk- och översättningsservice, logi eller boende, mottagningspenning eller utkomststöd samt stödande av annan omsorg och en trygg retur.

En klient inom hjälpsystemet i fråga om offer för människohandel som har en hemkommun är berättigad till ovan nämnda service från sin hemkommun så länge som denne omfattas av hjälpsystemet. Joutseno förläggning ansvarar för servicen, ifall personen inte har någon hemkommun. Efter att personen avskrivits har denne inte längre rätt till utkomststöd enligt ovanstående paragraf, utan eventuell rätt till utkomststöd beror på karaktären av uppehållstillståndet.

7.2.6. Personer som fått internationellt skydd

En person som fått internationellt skydd har som boende i Finland rätt till utkomststöd under samma förutsättningar som andra invånare i kommunen.

7.3. Initialkartläggning och integrationsplan

Invandraren har rätt att i initialskedet av invandringen få grundläggande information om det finska samhället; handledning och rådgivning, en initialkartläggning och vid behov en integrationsplan. (Lagen om främjande av integration 1386/2010).

Socialarbetaren och/eller TE-byrån gör initialkartläggningen och integrationsplanen för de invandrare som är arbetssökande inom TE-byrån. Socialarbetarna uppgör initialkartläggningar och integrationsplaner för sina klienter som inte är arbetssökande i TE-byrån och vars utkomstkälla är någon annan än tillfälligt utkomststöd. TE-byrån eller kommunen kan därtill starta upp en initialkartläggning åt en annan invandrare som bett om detta. Initialkartläggningen startas upp inom två månader från att klientskap inletts eller begäran har gjorts. (Lagen om främjande av integration 1386/2010 § 10).

Utifrån initialkartläggningen startas vid behov uppgörandet av integrationsplanen senast upp två månader från att initialkartläggningen har gjorts åt invandraren i fråga.

7.4. Övriga kostnader som förorsakas av stödande av integration

De nödvändiga kostnader som förorsakas av det som överenskommits i integrationsplanen eller de övriga åtgärderna som främjar integrationen beviljas som utkomststöd, ifall de övriga förutsättningarna för utkomststöd uppfylls. Dessa kan exempelvis vara kostnader som uppstår av jämförande/erkännande av examen, nödvändiga kostnader för studerande av språk och yrke (i regel 1 ordbok/familj, studie- och uppgiftsböcker). Därtill beaktas de nödvändiga utgifterna för sådan ledd hobbyverksamhet för barn som främjar integration som utgifter, ifall de övriga förutsättningarna för utkomststöd uppfylls.

För under 25 åriga unga som studerar inom grundskolestudier för vuxna efter integrationstiden beviljas utkomststöd under tiden för studierna, eftersom de inte kan få studiestöd eller arbetsmarknadsstöd för sina studier. Då stödbehovet till integrationen uppskattas bör det beaktas att integration är individuellt och varaktigheten på integrationen inte är bunden till de ersättningar som betalas för flyktingar.

8. FÖREBYGGANDE UTKOMSTSTÖD

Syftet med förebyggande utkomststöd är att främja en persons och familjs sociala säkerhet och självständigt avklarande samt förebygga utslagning och långtidsberoende av utkomststöd. Kommunen beviljar förebyggande utkomststöd utifrån de grunder den beslutit om. Förebyggande utkomststöd kan användas som redskap för målinriktat och planerligt socialarbete.

Förebyggande utkomststöd kan bl.a. beviljas:

- för åtgärder som stöder aktivering och sysselsättning hos mottagaren
- för att trygga boende
- för att lindra svårigheter som förorsakas av en akut försämring av det ekonomiska tillståndet eller överskuldsättning
- i krissituationer (exempelvis allvarlig sjukdom, skilsmässa osv.)
- för förebyggande av utslagning i fråga om barn och unga
- för andra syften som främjar stödmottagarens självständiga avklarande

Det förebyggande utkomststödet kan även användas i sådana fall, där beviljande av egentligt utkomststöd i regel inte kommer i fråga. Med tillräckligt tidig och planerlig användning går det att förbättra klientens förutsättningar att själv öka på sina sociala och ekonomiska förhållanden. Vid beviljandeskedet bör det dryftas huruvida den sociala utförandeförmågan stöds så att de positiva verkningarna skulle vara långvariga.

Beviljandet av förebyggande utkomststöd baserar sig på individspecifik prövning. I regel förutsätter beviljande av förebyggande utkomststöd även att en klientplan uppgörs tillsammans med klienten, förutom i akuta fall. Beslutet kan basera sig på en plan gjord av en annan myndighet (exempelvis en klientplan från barnskyddet). Förebyggande utkomststöd återkrävs inte.

9. SERVICEPLAN

Enligt klientlagen inom socialvården bör en service-, vård-, rehabiliterings- eller annan motsvarande plan uppgöras för en klient inom socialvården, ifall det inte är fråga om tillfällig rådgivning och handledning. Ett viktigt mål är att få klienten och den anställda att förbinda sig till den gemensamma processen. Syftet med planen är att främja att klientens önskemål och åsikter, förmån och individuella behov, egna resurser samt dennes modersmål och kulturella bakgrund skulle beaktas bättre än tidigare i ärenden som berör klienten. Klienten har även rätt att få en utredning över åtgärdsalternativen.

Socialarbetaren fungerar som ansvarsperson för planen. Planen kan även uppgöras i samarbete med t.ex. TE-byrån, barnskyddet, A-rådgivningen, handikappservicen eller med en annan samarbetspart beroende på klientens situation.

Planen uppgörs i synnerhet åt följande klientgrupper: långvariga utkomststöds klienter, unga klienter och sådana personer som har svåra och komplicerade problem med livshantering. (SHM:s instruktion 2013:5, sida 86)

Ifall det i planen tagits ställning till ekonomiskt understöd, förbinder detta behandlingen av utkomststöd. I samband med en sänkning av grundläggande delen bör en plan alltid uppgöras (Lagen om utkomststöd 10 § 2 mom.).

10. UTKOMSTSTÖDETS FÖRHÅLLANDE TILL BARNSKYDET

10.1. Barnskyddets syfte och förebyggande barnskydd

Syftet med barnskyddslagen är att trygga barnets rätt till en säker och trygg uppväxtmiljö, ett balanserat liv och en mångsidig utveckling samt särskilt skydd. Målet med barnskyddslagen är att man på barnets och dennes familjs hjälp- och stödbehov kunde svara så tidigt som möjligt och på ett sätt så att det i mån av möjlighet skulle förebygga och minska att problemen förvärras och att behov till tyngre åtgärder inom social- och hälsovården uppstår.

Hela kommunens servicesystem, inkluderande utkomststöd, är en del av förebyggande barnskydd. Med förebyggande barnskydd främjar och tryggar man barns tillväxt, utveckling och välfärd samt stöder föräldraskapet. Förebyggande barnskydd förverkligas exempelvis genom att ta tag i saker och problem i ett så tidigt skede som möjligt och genom att beakta barnets förmån i alla situationer.

10.2. Tryggande av utkomst och boende

Då barnskyddsbehovet till väsentliga delar beror på otillräckligt utkomststöd, bristfälliga boendeförhållande eller avsaknad av bostad eller då nämnda faktorer är ett väsentligt hinder för att barnet och familjen ska kunna rehabiliteras bör kommunen utan dröjsmål ordna tillräckligt ekonomiskt stöd samt korrigera de brister som berör boendeförhållandena eller ordna en ändamålsenlig bostad. Ett tillräckligt ekonomiskt stöd och boende bör ordnas även åt barn eller unga som omfattas av eftervård, ifall rehabiliteringen av personen i fråga förutsätter detta. (Barnskyddslagen 35 §).

De rättigheter till utkomststöd som avses i 35 § i barnskyddslagen är subjektiva rättigheter, till vilka barnskyddets klienter har rättighet då de i bestämmelserna avsedda förutsättningarna uppfylls. I detta fall är beslutsfattaren inte bunden till de bestämmelser som fastställs i lagen om utkomststöd i fråga om mängden utkomststöd, utan i familjens problem ska det ingripas genom att ordna en tillräcklig mängd stöd och hjälp. (Utkomststödsinstruktion 2013:5, s. 48).

Enligt 36 § i barnskyddslagen fastställs att den nödvändiga socialvårdsservice och barndagvård som behövs med tanke på barnets hälsa eller utveckling bör ordnas enligt det som den socialarbetare som ansvarar för barnets ärende har bedömt servicebehov till i barnets eller förälderns klientplan. Syftet med klientplanen inom barnskyddet är att heltäckande bedöma barnets och dennes familjs situation samt trygga ett tillräckligt långvarigt stöd enligt barnets förmån. Enbart det att servicebehovet inte ännu inte hunnit antecknas i klientplanen befriar från skyldigheten att ordna service i t.ex. akuta situationer.

10.3. Eftervård

Utkomststödet för de unga som är i eftervård behandlas enligt eftervårdsplanen.

Barnskyddet bedömer från fall till fall ifall den unga personen är klient inom socialväsendet i sin vistelsekommun eller på eftervård i motsvarande kommun.

10.4. Privat placerat barn

En person eller en fosterförälder som fastställts som målsman för barnet i stället eller vid sidan om föräldern är inte skyldig att försörja det barn den sköter. För ett privat placerat barn görs en egen utkomststöds kalkyl där barnets tillgängliga inkomster beaktas (såsom underhållsbidrag eller –stöd, familjepension och barnbidrag osv.). Inkomsterna för barnets målsman och dennes familj påverkar inte mängden utkomststöd

som beviljas för barnet. I kalkyleringen för extra vårdnadshavaren beaktas alla boendeutgifter samt hela bostadsbidraget. I fråga om extra vårdnadshavaren används inte ensamförsörjarens norm.

Underhållsskyldigheten för ett privat placerat barn innehas av barnets föräldrar. Det utkomststöd som betalas åt barnet kan återkrävas av föräldrarna, ifall föräldrarna med flit har lamslagit sina underhållsskyldigheter.

11. BEGREPPSDEFINITIONER

- **En långvarig klient inom utkomststödet:** Minst ett år (12 månader) långt sammanhängande klientskap fram till den månad som föregår ansökningsmånaden (ansökanden har erhållit utkomststöd)
- **Återkommande klient inom utkomststödet:** Minst sex månaders (6 mån) klientskap inom det år som föregår ansökningsmånaden (sökanden har erhållit utkomststöd)
- **Låginkomsttagare:** Ansökarhushållet har minst i ett års tid (12 mån.) före ansökningsmånaden levt med FPA:s minimiförmåner, exempelvis arbetsmarknadsstöd, hemvårdsstöd för barn eller andra små inkomster utan rätt till utkomststöd, men så att det månatliga inkomstöverskottet varit föga i förhållande till familjens storlek.
- **Ny klient:** En klient fastställs som ny klient/nytt klientskap, ifall ärendehantering inte förekommit under det pågående eller det föregående kalenderåret.